

19.8.2003

894/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Henrik Åström

SAATTAJANSA PÄIVÄTOIMINTAAN LIITTYVIEN ATERIOINTIKUSTANNUSTEN PERIMINEN KEHITYSVAMMAISELTA

1

KANTELU

A arvosteli 15.3.2001 p äivätyssä kirjoituksessaan tapaa, jolla sosiaaliviranomaisten valvomissa kehitysvammaisten hoitopisteissä ja päivätoimintayksiköissä peritään retkipäivinä asiakkaalta hänen omien retki kulujensa lisäksi hänen hoitajansa ruokakulut. Näin ollen asiakas joutuu maksamaan kolminkertaisen ruokamaksun: omat ateriointikulunsa, hoitajan ateriointikulut sekä vielä hoitopisteen vuorokausimaksuun sisältyvät ruokakulut, joita ei palauteta retkipäiviltä.

- - -

2

SELVITYS

- - -

3

RATKAISU

3.1

Selvitys

Itä-Suomen lääninhallituksen selvityksen mukaan B oli kantelukirjoituksessa tarkoitettuna a ikana X Oy:n ylläpitämän hoitokodin järjestämässä päivätoiminnassa. - - -

Y Oy:n palvelukodeissa noudatetaan selvityksen mukaan käytäntöä, jonka mukaan asiakas osallistuu saattajan kustannuksiin ruokailujen osalta niillä retkillä ja siinä virkistystoiminnassa, joka katsotaan tavanomaisen hoito- ja huolenpitopalvelun ylittäväksi toiminnaksi.

- - -

C:n kaupungin selvityksen ja lausunnon mukaan sen Y Oy:ltä järjestämän kehitysvammaisten päivätoiminnan ostaminen perustuu kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 ja 2 §:ään.

3.2

Säännökset

- - -

Erytyishuoltolain 43 §:n mukaan erityishuollosta voidaan periä maksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa säädetään. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/92) 2 §:n mukaan palvelusta perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n mukaan sosiaalipalveluista ovat maksuttomat muun muassa kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettu erityishuolto ja lain 39 §:ssä tarkoitettu kuljetus. Kehitysvammaisen ylläpidosta voidaan kuitenkin periä maksu.

3.3

Arviointi

C:n kaupunki on siis sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentin ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 ja 2 §:n nojalla ollut velvollinen järjestämään B:lle erityishuoltoa.

- - -

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 43 §:n mukaan erityishuollosta voidaan periä maksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa säädetään. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n 2- kohdan mukaan sosiaalipalveluista ovat maksuttomia muun muassa kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettu erityishuolto. - - -

Kun B on selvityksen mukaan maksanut itse ateria- ja välipalamaksun hänelle järjestetyn päivätoiminnan osalta, häntä ei ole käsitykseni mukaan voitu velvoittaa vastaamaan saattajansa päivätoimintaan liittyvistä ateriointikustannuksista. Sen johdosta korvauksen periminen B:ltä ei ole ollut käsitykseni mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n 2 kohdan mukaisista.

Toisaalta on otettava huomioon, että asiakkaan varojen käyttöä hänen elämänlaatunsa kohentamiseksi ei ole pidettävä moitittavana, mihin myös sosiaali- ja terveysministeriö viittaa lausunnossaan. Ministeriön mukaan keskeistä on, että avustajan kulujen korvaaminen ei loukkaa asiakkaan perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon sekä, että varojen käyttämiseen avustajan kulujen korvaamiseen saadaan holhoustoimlain mukaan määrätyn edunvalvojan suostumus.

Asiakkaan omien varojen käyttö päivätoiminnassa, joka sisältyy kehitysvammaisten erityishuoltoon, edellyttää siis, että etukäteen sovitaan varojen käyttötarkoituksesta ja hankitaan asiakkaan edunvalvojan lupa. Asiakkaan omien varojen käyttö ei saa johtua siitä, että kunta, joka lain mukaan vastaa päivätoimintapalvelujen osoittamisesta niitä tarvits eville, ei ole varannut riittävästi varoja tarkoitukseen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä sanotun käsitykseni C:n kaupungin tietoon. Korostan, että julkisen vallan käytön tulee aina perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

- - -